

VÝZVA K PŘEDLOŽENÍ FAKTICKÝCH PODKLADŮ PRO INICIATIVU (bez posouzení dopadů)

Tímto dokumentem mají být veřejnost a zúčastněné strany informovány o činnosti Komise, aby se k ní mohly vyjádřit a efektivně se podílet na konzultacích.

Uvítáme jejich názory na to, jak na problém nahlíží Komise, jejich připomínky k možným řešením, jakož i veškeré relevantní informace, kterými případně disponují.

NÁZEV INICIATIVY	Energetický balíček pro občany – ochrana a posílení postavení spotřebitelů při spravedlivé transformaci
PŘÍSLUŠNÉ GŘ – ODPOVĚDNÉ ODDĚLENÍ	Generální ředitelství pro energetiku – oddělení B.1:
PRAVDĚPODOBNÝ INICIATIVY DRUH	Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů
PŘEDBĚŽNÝ HARMONOGRAM	4. čtvrtletí 2025
DALŠÍ INFORMACE	–

Politické souvislosti, vymezení problému a kontrola subsidiarity

Politické souvislosti

Evropská unie musí zajistit, aby byla energetická transformace jak atraktivní, tak skutečně cenově dostupná pro všechny. Akční plán pro cenově dostupnou energii stanoví opatření ke snížení účtů za energie pro průmysl, podniky a domácnosti v krátkodobém horizontu a zároveň urychluje nezbytné strukturální reformy vedoucí k úsporám nákladů. Tyto reformy mají za cíl vytvořit skutečnou energetickou unii, která zajistí konkurenceschopnost, bezpečnost, dekarbonizaci a spravedlivou transformaci¹.

Klíčovým výsledkem akčního plánu je **energetický balíček pro občany**. Komise učinila zmínila vytvoření tohoto balíčku jako jednu z priorit své energetické politiky s cílem „*posílit sociální rozměr energetické unie a bojovat proti energetické chudobě*“.

Energetický balíček pro občany řeší současné problémy, které lidem brání plně porozumět trhu s energií, účastnit se ho a být na něm dostatečně chráněni. Usiluje o zajištění toho, aby žádný region, komunita ani jednotlivec nezůstali při energetické transformaci opomenuti.

Problém, který má iniciativa řešit

Mnoho lidí je znepokojeno vysokými cenami energií, což snižuje jejich ochotu podílet se na procesu energetické transformace. Hlavní výzvy, na které se balíček zaměřuje, jsou uvedeny níže.

¹ https://energy.ec.europa.eu/publications/action-plan-affordable-energy-unlocking-true-value-our-energy-union-secure-affordable-efficient-and_en.

1. **Energetická transformace má neúměrně vážný dopad na některé skupiny obyvatel, regiony a komunity.** Energetická chudoba během energetické krize prudce vzrostla: v roce 2023 uvedlo 47 milionů Evropanů, že si nemohou dovolit svůj domov vytápět. Ve větší míře jsou energetickou chudobou ohroženy ženy a určité skupiny obyvatel – včetně starších osob, osob se zdravotním postižením a samoživitelé.

Regiony s vysokou ekonomickou závislostí na tradičních energetických zdrojích jsou neúměrně zasaženy dopady zelené transformace. Tyto regiony často nemají dostatečné kapacity k řízení socioekonomických rizik spojených s postupným vyřazováním fosilních paliv a s přechodem na nízkouhlíkové hospodářství. To se týká zejména regionů s těžbou uhlí, rašeliny a ropných břidlic, kde tradiční průmyslová odvětví zanikají, a rovněž ostrovních oblastí.

2. **Nízká míra účasti spotřebitelů na trhu s energií brání využívání inovativních energetických služeb a vytváření řešení, která šetří energii a náklady.** To má za následek zvýšení nákladů pro spotřebitele a zpomalení energetické transformace.

Spotřebitelé nemají vůči trhům s energií dostatečnou důvěru, což snižuje jejich ochotu měnit dodavatele. Agentura pro spolupráci energetických regulačních orgánů (ACER) uvádí, že pokud by všichni spotřebitelé v EU pravidelně přecházeli na nejlepší dostupné nabídky, mohli by ušetřit v průměru 200 EUR ročně.

Spotřebitelé se domnívají, že získat přístup k energeticky efektivním a obnovitelným řešením na trhu je složité a finančně nákladné. Efektivní řízení poptávky vyžaduje inteligentní měřiče a zvýšené využívání digitalizace. Zavádění inteligentních měřičů však zaostává. Agentura ACER zjistila, že švédští spotřebitelé s dynamickými smlouvami (řízení poptávky) dosahovali až 42% úspor za energie, což bylo možné díky širokému nasazení inteligentních měřičů.

Plně využít není ani potenciál úspor spotřebitelů zapojených do energetických komunit, které mohou dosáhnout až 1 000 EUR ročně. Účast veřejnosti zůstává nadále omezená. Na začátku roku 2024 existovalo v EU přes 9 000 energetických komunit zahrnujících přibližně 1,5 milionu lidí, což představuje jen malou část obyvatelstva EU.

Důsledkem je méně inovativních nabídek energetických služeb pro spotřebitele a vyšší ceny. Provádění nedávných reforem trhů s elektřinou a plynem (včetně směrnice o uspořádání trhu s elektřinou a přepracované směrnice o plynu a vodíku) teprve začalo nebo probíhá příliš pomalu.

Základ pro opatření na úrovni EU (právní základ a kontrola subsidiarity)

Právní základ

Článek 169 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) s přihlédnutím rovněž k článku 114 SFEU. Oba články se týkají sdílených pravomocí mezi EU a jejími členskými státy.

Praktická potřeba opatření na úrovni EU

Práva spotřebitelů v energetické transformaci, transpozice a vymáhání právních předpisů na ochranu spotřebitelů, socioekonomické výzvy a další klíčové politické priority EU s sebou přinášejí vzájemnou provázanost a synergie na politické, sociální a ekonomické úrovni, které členské státy nemohou efektivně řešit samostatně na vnitrostátní úrovni. Energetická transformace v EU má nadnárodní charakter, proto by měla Unie spotřebitele chránit koordinovanějším způsobem, a to i přesto, že je ochrana spotřebitelů z velké části vnitrostátní pravomocí. Energetický balíček pro občany bude připraven v úzkém dialogu a spolupráci mezi Komisí, členskými státy, EU, jejími mezinárodními partnery a všemi klíčovými aktéry energetického sektoru, přičemž budou respektovány národní pravomoci.

B. Čeho má iniciativa dosáhnout a jakým způsobem?

Balíček energetických opatření pro občany si klade za cíl zajistit, aby z energetické transformace a trhu s energií měli prospěch všichni Evropané. Nabízí ucelený přístup a soubor opatření k podpoře spravedlivé transformace, přičemž usnadňuje dostupnost a jednoduchost účasti všech spotřebitelů na energetickém trhu. Toho chce dosáhnout prostřednictvím hladkého provádění pravidel EU, zvyšování povědomí spotřebitelů o jejich právech a budování důvěry. Jeho hlavní pilíře jsou uvedeny níže:

1) Zajištění spravedlivé transformace včetně boje proti energetické chudobě

Řešení energetické chudoby prostřednictvím: i) stanovení ambicióznějších národních závazků ke snížení míry energetické chudoby a ii) dalšího rozvoje pokynů a podpory opatření pro boj s energetickou chudobou.

Začlenění genderové a rovnostní dimenze do energetického sektoru.

Posílení podpory regionů a komunit prostřednictvím: (i) zahájení nové fáze iniciativy pro uhelné regiony procházející transformací; (ii) posílení iniciativy Čistá energie pro ostrovy EU; a iii) cílené podpory místních aktérů na základě iniciativ, jako je Pakt starostů a primátorů.

2) Posílení postavení občanů a komunit na trhu s energií

Balíček by měl zvýšit přijetí trhů s energií ze strany společnosti a důvěru v ně, a usnadnit tak aktivnější zapojení spotřebitelů jak individuálně, tak kolektivně. Bude podporovat zavádění energetických komunit a iniciativ pro sdílení energie.

3) **Řešení problémů, které se týkají všech**, zejména zajištění cenové **dostupnosti** energie. To znamená zajistit přijetí ze strany veřejnosti na základě budování vztahů vzájemné důvěry s dodavateli a provozovateli distribučních soustav (DSO) a posilovat roli místních aktérů a iniciativ. Zpětná vazba respondentů bude důležitá pro práci Komise na podpoře hladké a konzistentní transpozice pravidel EU týkajících se spotřebitelů energie prostřednictvím pokynů pro členské státy.

Energetický balíček pro občany by měl zahrnovat jednotný soubor jednotlivých akcí a opatření k dosažení níže uvedených cílů:

- Zvyšování povědomí občanů o právech spotřebitelů. Tato opatření by měla být založena na spolupráci s nejpokročilejšími energetickými společnostmi, které kladou důraz na spotřebitele a dodržují zásady spokojenosti zákazníků a sociální odpovědnosti, pokud jde o spravedlivé marketingové a smluvní informace, jasné vyúčtování a ochranu před odpojením od dodávek energie. Energetické komunity by měly být podporovány komplexním souborem opatření zaměřených na řešení klíčových právních, administrativních a technických problémů, kterým čelí, včetně budování kapacit a lepší dostupnosti nástrojů financování.
- Urychlení zavádění inteligentních měřičů a digitálních energetických služeb pro spotřebitele, včetně přijetí nových prováděcích aktů nebo sítových kodexů týkajících se interoperability dat a řízení poptávky.
- Podpora transpozice klíčových témat souvisejících se spotřebiteli ze strany členských států, včetně spravedlivých smluvních informací, ochrany spotřebitelů během postupného ukončování plynu, energetických komunit a předcházení odpojování zranitelných domácností od dodávek energie.

Očekávané dopady

Balíček stanoví jasnou politickou vizi role a ochrany veřejnosti v rámci energetické politiky EU po celé funkční období Komise.

Zajištění spravedlivé transformace a boj proti energetické chudobě

Energetický balíček pro občany má zajistit, že žádná osoba ani region nezůstanou při energetické transformaci opomenuti. Přispěje k významnému snížení energetické chudoby v celé EU.

Rovněž podpoří občany žijící v regionech nepřiměřeně zasažených transformací, a to zlepšením jejich přístupu k obnovitelné energii a opatřením energetické účinnosti.

Posílení postavení občanů a komunit na trhu s energií

Iniciativa by měla zvýšit ochotu spotřebitelů měnit dodavatele v zájmu snížení svých nákladů na energii. Také usnadní přístup spotřebitelů k inovativním energetickým službám, což jim může snížit náklady a zároveň podpořit širší energetickou transformaci. Iniciativou se rovněž zjednoduší zakládání energetických komunit a účast v nich v celé EU. Tím se podpoří rozvoj projektů v oblasti obnovitelných zdrojů energie.

Balíček posílí důvěru spotřebitelů v trhy s energií a díky obnoveným vztahům mezi spotřebiteli a dodavateli zvýší přijatelnost přínosů energetické transformace ve společnosti.

Zajistí se vyšší informovanost občanů, což jim umožní činit lepší rozhodnutí ohledně spotřeby energie i svých práv a v konečném důsledku se tato pozitiva projeví i na jejich účtech za energie.

Provádění a oblast působnosti

Dopad balíčku opatření v oblasti energetiky určených občanům bude do značné míry záviset na tom, jak členské státy implementují stávající právní předpisy EU s přihlédnutím ke svým specifickým prioritám, administrativním systémům a dostupnému financování.

Iniciativa se bude týkat celé EU. Nebude vytvářet další administrativní zátěž pro podniky, které by tak měly těžit z dynamičtějších tržních podmínek a větší účasti spotřebitelů.

Posílení postavení a informovanosti občanů

Miliony spotřebitelů budou těžit z hladší implementace legislativy a lepšího přístupu k informacím. Pomůže jim to lépe porozumět tomu, jaká mají práva, stát se aktivnějšími účastníky trhu – včetně jako prozumentů – a zapojit se do energetických komunit.

Balíček bude doprovázen rozsáhlejší komunikační kampaní, která zvýší povědomí o jeho cílech, podpoří účast spotřebitelů a přispěje k inkluzivnější a spravedlivější energetické transformaci.

Budoucí monitorování

Součástí balíčku bude soubor pokynů na podporu členských států. Komise bude spolupracovat s klíčovými zainteresovanými subjekty – regulátory, průmyslem (dodavateli, provozovateli distribučních soustav) a spotřebitelskými organizacemi – v rámci ad hoc činností a pracovních skupin a fór, jako je Fórum občanů o energetice, Pakt starostů a primátorů nebo iniciativa Čistá energie pro ostrovy EU. Zvláštní pozornost bude věnována zapojení mladých lidí, například prostřednictvím dialogů s mládeží (https://youth.europa.eu/youth-policy/dialogues_cs) a Týdne udržitelné energie EU (https://sustainable-energy-week.ec.europa.eu/index_en).

C. Zlepšování právní úpravy

Posouzení dopadů

Energetický balíček pro občany sjednotí v jednom politickém dokumentu různé probíhající akce a iniciativy týkající se práv spotřebitelů a spravedlivé transformace, a zajistí tak jejich soudržnost a viditelnost. Balíček nebude zahrnovat nové legislativní návrhy. Komise v současnosti připravuje prováděcí akty týkající se přístupu k údajům o měření, které mají usnadnit interoperabilitu energetických služeb v celé EU. Pokud budou k dosažení cílů Komise v těchto oblastech nezbytné další legislativní

kroky, budou realizovány prostřednictvím jiných iniciativ, například revize nařízení o správě energetické unie, a budou v tomto kontextu podléhat příslušnému posouzení dopadů.
Konzultační strategie
Cílem této konzultace je získat zpětnou vazbu a podněty od zainteresovaných stran pro přípravu prioritních oblastí a opatření energetického balíčku pro občany- Konzultace doplní zpětnou vazbu a podněty, které již byly shromážděny v rámci diskusí se zúčastněnými stranami v průběhu roku 2024, zejména na Občanském energetickém fóru a v rámci regulačního kulatého stolu v roce 2024. v červnu 2025 bude zahájena veřejná konzultace týkající se zásadních aspektů občanského energetického balíčku a potrvá 12 týdnů. Konzultace bude přístupná na portálu Komise Podělte se o svůj názor. Odpovídat lze v kterémkoli z 24 úředních jazyků EU. Do osmi týdnů od ukončení konzultace bude zveřejněno na stránce konzultace věcné shrnutí jejích výsledků. Souhrnná zpráva o všech konzultačních činnostech bude zveřejněna nejpozději po přijetí iniciativy. Konzultace je doprovázena cílenými konzultacemi, které proběhly v posledních několika měsících.
Proč se konzultace koná?
Cílem této konzultace je poskytnout informace a získat připomínky a návrhy k plánovaným iniciativám zaměřeným na ochranu spotřebitele a jeho účast na trhu s energií. Konzultace je určena široké veřejnosti i klíčovým zúčastněným stranám v oblasti energetiky. Aby byl energetický balíček pro občany úspěšný, je třeba, aby se na něm podílela širší veřejnost na základě skutečného zapojení zúčastněných stran.
Cílová skupina
Cílovou skupinou jsou vnitrostátní orgány, regulační orgány, průmysl (provozovatelé distribučních soustav, dodavatelé), další organizace občanské společnosti a jednotliví spotřebitelé.